

ԱՄԱՆՈՐ ԵՎ
ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի
հեղեղատվական համակարգ

Սեւանի լիճանի վանքերի հիմնադրումն աղերսով է երեսնաութերորդ չայասանում որդեղ լիճանի կրկն հոգեպետ ժամանակագրանք: Գրիգոր Լուսավորչի չայասանում լիճանավալ Բարդուղիմեոս ընթացումն անցնում է Սեւանա կղզի եւ բրի հերանաական մեհյանը կործանելուց հետո սեղան հիմնում Ս. Հարություն մասունք:

874 թ. Մասեոս վարդապետ Եղվարդեցի (հետագայում Ամենայն Հայոց կաթողիկոս 897-898 թթ.), Ասոս Ա Բագրատունի քաղաքի դուքս՝ Մարիամ իշխանուհու աջակցությամբ, փայտեւն մասունքի փոխարեն կառուցում է Ս. Առաքելոց եւ Ս. Կարապետ Բարաւեան եկեղեցիները: Նրա ջանքերով ստեղծվում է վանական միաբանություն: Լուսավորչական մասունքի հիման վրա վերածնունդված վանքերով Սեւանա կղզին դառնում է Արեւելյան Հայաստանի արքայան ու անաղասականության կարեւոր կենտրոններից մեկը:

Միջնադարում մեծ հեղինակություն էր վանական կարեւոր գրչության կենտրոն է եղել Սեւան վանքը: Մասեան դարանում դաստիարակել էր շատ

**Մեր քեր-
քի ճախորդ համարում անդրադարձանք
Վազգենյան դպրանոցի սահմանային տարածքին Գլխավոր
տնօրէնական ընդհանուր տնօրէնին: Այս համարում, որդեղ
Եւրոնականություն, ուղում ենք ընթերցողին ծանոթանալ Սեւանի վանա-
կան համալիրների, ինչպէս նաեւ դպրանոցի հիմնադրման ժամանակագրանք
էլ, ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ դպրանոցը հիմնադրել է Ա.
մեծայն Հայոց Գարեգին Բ կաթողիկոսը դեռեւս Արարատյան հայրապետ-
ական քանի առաջնորդական փոխանորդ եղած ժամանակ, հարկ
համարեցինք, որ կրթության մասին դասին հենք ինքը
Հայոց Հայրապետը:**

գեւն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի օրհնությամբ եւ Արարատյան հայրապետական քանի առաջնորդական փոխանորդ Ս. Գարեգին եղևիկոս Ներսիսյանի (ներկայումս՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս) անմիջական նախաձեռնությամբ ու Հայ բարեգործական ընդհանուր միության գործուն աջակցությամբ բացվում են Սեւան վանքի եւ դպրանոցի դռները:

1994 թ., ի տարիս եւ ի հարգանք երանածոի Վազգեն Ա Հայրապետի, Գարեգին արքայան դպրանոցն անվանեց «Վազգենյան»: Սեւանի Վազգենյան դպրանոցի ողջ գոյության ընթացքում այն սիրով եւ գործակնով

հենց համար առանձնակի ուրախությամբ, հուզված, բերկրանքի տակ է այս երեկո: Գեղեցիկ հուշեր այս տարին գծագրվում են իմ մտադասերի առջև, որոնցից մի փայլուն կուզեմ փոխանցել ձեզ: Տարիներ առաջ, երբ այցելեցի Սեւան կղզի, խիստան Հայրապետի ընծայարանի շինքի առջև, հայացքս հառած բարձունքում մենավոր կանգնած, կարծես որբացած հայոց վանքերին, հանկարծ մտածում եւ ներշնչանք ունեցա՝ հոգեւոր-կրթական հաստատություն օժտելու այդ մենասանը, այդ կղզին: Խնդրանքս ներկայացրեցի երջանակահասակ Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին: Սահմանով Հայոց Հայրապետի օրհնությունը՝ ձեռնամուխ եղա դպրանոցի հիմնադրման գործին: Ընդունելության ֆնտրություններն արդեն ավարտված էին Որդեղյան ծեմարանում, շուրջ 23 սաներ դուրս էին մնացել: Վերջերից նրանք եւ գնացին: Միայն չորս տասեր ունեւն եւ երկաւարի օրերից օգնություն ստացած երկհարկանի մահճակալներ...

Նրանցից երեքը միայն (Թորգոմ Բարեղ, Զավեն Բահանա եւ Կարապետ Բահանա) առաջին տարում ունեցան Սեւանի Վազգենյան դպրանոցի օրհնական լիճան շնորհը, մնացյալները եկան հետո՝ հաջորդ տարի:

Ես անշափ ուրախ եմ եւ փառք ու

ՎԱԶԳԵՆՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԸ

ՍԵՎԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐԸ

ծնուադրե ծաղկել են Սեւանի միաբան վանականները: Սեւան վանքն այնքան գործավոր է, որ արքան ավանդության համաձայն հավասարաչափ համար երեք անգամ Սեւան ուխտ գալիս համահավասար է երուսաղեմ գնալու:

Սեւան վանքի հայտնի արքայաններին է եղել «Մուր Նսան» երկաթ խաչը, քս ավանդության, տարաստեղծ այն կոնքից, որի մեջ Ս. Մարիամ Աստվածածինը լողացել է ծանուկ Հիսուսին: Բնչոյն ասել Ս. Աստվածածինի հրաւազում տասերը (դաստիարակում) է Հայաստանի ազգային տասերաւանում, որի առջև ծնկապոյ աղոթելու բուժել է Միխայր վարդապետ Սեբաստացին (Վենեցիկի Միխայրյան միաբանության հիմնադիր):

1897 թ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Սիսիլ Ա Խրիստոս, շուրջանակ մեծահարուստ Ալեքսի Գուկասյանի բարեգործությամբ, Սեւան կղզում հիմնում է վանական դպրանոցը:

Սեւան վանքի վերջին վանահայրերից է եղել Խորեն վարդապետ Մուրադբեկյանը (հետագայում՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս 1932-1938 թթ.):

1930 թ. խորհրդային իշխանության որոշումով վանկարն են քի վանքեր եւ քի դպրանոցը՝ որդեղ հուշակոթող անցնելով Հուշարձանների դաշտայնության կոմիտեի հսկողության տակ:

1990 թ. խորհրդային կարգերի փլուզումից հետո երջանակահասակ Վազ-

յանյան է մեծագործ քաղաքների ի մասնավորի Գարեգին Բ. Հայրապետի, սր եւ սիկին Նուբար եւ Անիթա Զետարյանների, սր եւ սիկին Մարգիս եւ Սիրան Գարեգինյանների, սր եւ սիկին Նուբար եւ Մեհմեդ Նազարյանների, սր եւ սիկին Մարգիս եւ Թագուհի Մուրադյանների, սր եւ սիկին Զարգ եւ Գրեյա Փիմաշյանների, Մարգիս եւ Հուրթ Բեղեկյանների, սր եւ սիկին Զավեն եւ Ազատիկ Գեղեկյանների եւ Գրեյա Փիմաշյանների, սր եւ սիկին Ռոբերտ եւ Զուլիկես Արեւիկաների կողմից: Տեղ եւ սիկին Գարեգին եւ Անի Հայրապետների մի իշխանական նկիրաւությունը կառուցվում է ուսանողական նոր նշանակություն եւ մասունքի նկարագրավալ համալիրը:

Առ այսօր շուրջ չորս տասնյակ սեւանական սաներ, որդեղ ձեռնարկված հոգեւորականներ եւ սարկավազներ, իրենց ծառայությունն են մատուցում Հայ Եկեղեցու տարածքայնութունում կաթողիկոսարան, բնեւ, ձեմարան, հայրապետ սեն, գործաստեղ եւ այլն:

Այսօր էլ Սեւանի Վազգենյան հոգեւոր դպրանոցը Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի մականի ներքին շարունակում է ուսուցիչ հոգեւորականներ դաստիարակել իր վեհ առաքելությունը՝ հայրենական մեր կյանքը բարեփոխելու նախաձեռնողությամբ, հանձնառությամբ եւ տասնախանայնությամբ:

խորհուրդը նաեւ Վազգեն Վեհափառ Հայրապետի:

Այսօր, երբ տարիներ են անցել, եւ մենք նույն ենք տասնամյակը Վազգենյան դպրանոցի, ընկալմաբար իմ հոգին լցված է անհուն երախտագիտության զգացումով, եւ ես ուզում եմ մեկ առ մեկ իմ շնորհակալությունը բերել նրանց, ովքեր իրենց ներդրումն ունեն Սեւանի Վազգենյան դպրանոցի կյանքում դասախոսներից մինչեւ բարեգործներ:

Մեր գնահատանք, մասնավոր եւ անհուն սերն ու օրհնությունն ենք ուզում բերել ներկա սեւանական կազմին՝ գլխավորությամբ Բագրատ Բարեղ Գալստյանի, նրա օգնական եւ երկարամյա սեւանյան Ս. Սիմոնի:

Ես կարծում եմ, որ այս երեկոյն միջին ընդ հաղորդի Սեւանի Վազգենյան դպրանոցի դասախոսներին, սաներին՝ շարունակելու իրենց ընթացքը այն վաղ գիտակցությամբ, որ իրենք որդեղ միջնակարգ եկեղեցականներ, որդեղ հավասարում եւ անձեղ ծառայելու են մեր ժողովրդին, եւ այդ ծառայությամբ մենք կարող ենք փոխել դեմք մեր Եկեղեցու, այն մոտեցնել ժողովրդի հոգուն եւ հյուսել ընդհանուր փառք:

Թող Սեւանի օրհնի մեզ ամենփա, իր հովանավոր Ազի ներքին տարի ու տարիների եւ առաջնորդի դեմք ուր դասերին իրականացնում, որ է շնորհություն մեր հայրենիքի եւ բարոյություն մեր հավասարաչափ, բարեղաւ ժողովրդի:

WHS

Վարդան առագ Բահ. Տիլկերես

ԿԻՑ ՍԵՆՆԱԿՈՒՄ

«ԵՍ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՀԱՎԱՏԱԾՅԱՆ ԵՄ ԱՅՆ ԲԱՆԻ, ՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԻՐ ՀԱՆՔԱՐԸ ԿԱՐԴԱՅԼԱՏԱԿԵՆ ԵՆԻ...»

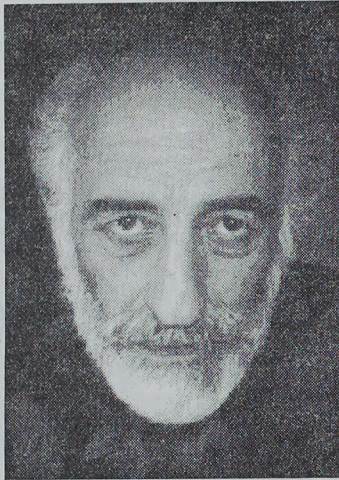
Հարցազրույց սիրված արժիս, Թասրոնի եւ կինոյի ղեկավար ինժեներ ՌԵԿՏՈՐ ՍՈՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ հետ

- Իսահակյանի Օհան ամին՝ «իբրեւ հասնապետական դարերի մի իմաստուն, որ 60 տարվա գազափք նայում էր աշխարհին, միտք էր անում աշխարհի բանը՝ ծխելով իր «համբերանքի չիբուխը»։ Ի՞նչ մտածումներ են պարտված 70 տարվա գազափք աշխարհին՝ մեր աշխարհին՝ 1700-ամյա քրիստոնյա Հայաստանին նայող Սոս Սարգսյանի «չիբուխից» ելնող ծխին։

- Շատ բա՛րդ հարց է, ծավալո՞ւմ, պատմության խորքերը տանող... Ես չգիտեմ ինչպես պատասխանել։

Իմ 70 տարիները հազար միտք են առաջացնում՝ շատ հաճախ հակասական։ Իհարկե, ես աշխատում եմ հանրագումարի բերել իմ ապրած տարիները, բայց ո՞ր մեկի մասին խոսեմ...

Մեզ համար՝ հայերիս համար, Եկեղեցին ակամա դարձել է պետականության ինստիտուտ, ազգապահպանության ինստիտուտ, ակամա դարձել է այն ուժը, այն առանցքը, որի շուրջը մենք հավաքվել ենք։ Այդ, այսօր մենք մոռացել ենք Քրիստոսի պատվիրանները, մենք մոռացել ենք արդյոքները, մենք չգիտենք ծեսերը, այսինքն մեր ժողովուրդը անտերևուր կրոնիկ կապված չէ, բայց հայերն էություն քրիստոնյա են։ Եթե երբևէ քրիստոնյա չլինեինք, այլ լինեինք այնպիսին, ինչպիսին, ասենք, մեկ այլ ազգ է, այս ճակատագիրը չէինք ունենա։ 1700 տարվա մեր վայրագործ վկայություն է, որ մենք հավատացյալ ենք, ճշմարտությանը, բարոյականությանը, առաքինությանը հավատացող ժողովուրդ ենք։ Այդ հարց է, որ կապված չենք Եկեղեցուն։ Այսօր դա քաղաքային է։ Նախ 70 տարիները, որքան հեղափոխվել է, մեզ հետաքրքիր կրոնից, եւ երկրորդ ժողովրդին օրինակ։

Դեկտեմբերի 24-ին Սոս Գրե-Սթ. Էքմիանում Կեհարանի հանդիսությունների սրահում, սեղի ունեցավ հայ բեմի ճաղհանազակ վարդես Սոս Սարգսյանի մենաբան երեկոն։ Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Գրե-գին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Սոս Սարգսյանի հանձնող Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու «Ս. Սահակ - Ս. Մեսրոպ» բանահանր իբրեւ Հայ Եկեղեցու գնահատական 70-ամյա արձևագրերի բազմադրույն վաճառակ։

ճակ ծառայողներ են պետք։

- «Փորըսիվ ժողովուրդը էլ կարող է մեծ գործեր անել, եթե ունի որակյալ մտավորականություն», - Զեր միտքն է «Զորակ ճյուղեր» գրվածքից։

Ո՞ր որակն է պակասում մեր մտավորականությանը, որպեսզի մեր ժողովուրդը մեծ գործեր անի, մտավորականության մեջ, գուցե, կարելի է ներառել նաեւ հոգեւորականությունը։

- Ես համոզված եմ, որ ամեն ինչը, ի վերջո, որոշում է մտավորականությունը, բայց ես չեմ ուզում այդ բանն օգտագործել։ Ես կուզեմայի «ինտելիգենտ» բառն օգտագործել, որովհետեւ շատ ավելի տարողունակ է, քննարձակ, ամփոփող, մի մտավորական կարող է լինել գյուղացի կամ բանվոր։ Մտավորականությունն ասելով նկատի ունեմ ինտելիգենցիային։ Ես կարծում եմ, որ ամեն ազգի ճակատագիրը վճռում է ինտելիգենցիայի առկայությունը եւ այդ ինտելիգենցիայի մակարդակը մտավոր, կրթական, գիտելիքների եւ այլն։ Ես կարծում եմ, որ այսօր ամեն ինչում մեղավոր է հայ ինտելիգենցիան, բայց նաեւ հասկանում եմ, որ իդուր եմ մեղադրում։ Հատուկեմ ինտելիգենտներ կան, որոնք շատ բարձր «երեւույթ» են, շատ բարձր արարածներ են՝ շատ հետաքրքիր, շատ տաղանդավոր։ Յանկալի կլինեի, որ ընդհանուր մակարդակը մի քիչ բարձր լիներ։ Հասարակությունը կարող է զարգանալ, պետությունը կարող է հզորանալ միայն մի դեպքում, երբ ունի որակավոր ինտելիգենցիա եւ բժիշկ որքան շատ, այնքան լավ։ Եթե հասարակությունը մեծաթիվ ինտելիգենցիա ունի, ուրեմն հասարակության ապրելու կանոնները բարոյական, սոցիալական բոլոր մորթերը, բեկադրում է

ինտելիգենցիան, որովհետեւ ժողովուրդը լսում է նրան եւ ընդօրինակում։

Անշուշտ, խոսքս վերաբերում է նաեւ հոգեւորականությանը։ Մենք այնպիսի ինտելիգենտներ ենք ունեցել, ինչպիսիք էին Խրիմյան Հայրիկը, Ներսես Աշտարակեցին, Գարեգին Ա Հովսեփյանը... Շատ են եղել մեծ, փայլուն անհատականություններ, բայց պետք է ասել, որ այնուհետեւ հոգեւորականների, այսպես ասած, կոնցլոցներատը մակարդակով հետ մնաց։

Ժողովուրդը միշտ ընտրում է այնպիսի մեկին, որին ընդօրինակի, հավատաւ, անվերապահորեն հավատաւ, եւ այդ ամենը պիտի հասկանա, որ ինքը պարտավոր է լինել այնպիսին, որին անվերապահորեն հավատում են ու վստահում։ Ինտելիգենտ մարդը, ասենք, գրող չի կարող գովերգել բարոյությունը, արդարությունը, բարոյականությունը, իսկ ինքն ապրել այլ կերպ։

- «Հայի հավաքական կերպար» ձեռնարկը շատերիս ընկալումն է, երբ էկրանին կամ բեմում դիտում ենք Զեր կերպարը՝ հերոսներին։ Ի՞նչ ասել է «հայ հավաքականություն»։

- Փորը երկիր, ընդամենը մի մեծ բաղադրի բնակչության չափ ժողովուրդ ունենք եւ ունենք 100 կուսակցություն, 1400 միություն, չգիտեմ՝ քանի հարյուր կամ տասնյակ տաղանդավորական խմբեր... Այսպե՛ս ցրված, այսպե՛ս իրարամերձ, այսպե՛ս փոքրիկ-փոքրիկ քիչներ... Սա մեր կործանման առաջին մասնավորապես մեծ է։ Եվ եթե հայերը չեն հասկանում, եթե հայ մարդը, որ աղանդավոր է, չի հասկանում այդ վտանգը... Պատմությունը բեմից մեր իջնելու ժամանակն է...

Շարունակությունը էջ 5

ԽԱՆՔԱՐԸ

Որ խաչը մահվան գործի է, այդ ժամանակ հիշեմ, բայց որ խաչը մահ է մեր փրկության կենցաղից։ Եվ հենց դա է մեր հոգու «ափիլեյան գաղաղման» է՝ դառնում, որից օգտվելով՝ օրի իշխանը սասանան, բազում մարդկանց կործանման է ասնում։

Այդ են աստղադրույն թե Աստծո խոսքը եւ թե Քրիստոսի Եկեղեցու 2000-ամյա լուսնությունը։

Իսկ թե ինչպե՛ս, մեզ կզգենե՞հ հասկանալու հավաքի բարի լուսնաբանության խաչի գործընթացը հաղթող զինվորների կյանքն ու վկայությունները։

Սկսեմ Պողոս առաքյալի խոսքից։

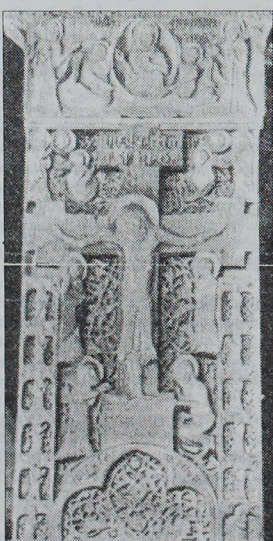
«Սակայն Բա՛վ լիցի, որ ես դարձեմ ամա՛յլ բանով, Բա՛վ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի խաչով» (Գաղ. Զ 14)։ Լավ խորհեմ այս խոսքի իմաստը եւ իմաստն ու՛ է այդ աստղը, Ավետարանի ամենաբեղմնավոր եւ ընդհիմնական, որի արդյունքներով բազում հեթանոս ազգեր ծնաւորեցին Աստծուն դարձան։ Եւ, իհրեա փարիսեցի լինելով, իր դավադրականությունը օտարեցել էր թուն հրեության մեջ, մի ազգի, որն արդեն խաչի դարձ էր մտնում է խաչին եւ հաշտվելու առաջին թեման։

Ուրեմն, եթե խաչայնը մեր կյանքի կարողացել է այնքան կս-

տով փոխել, որ իհրեա ի լուր առաքելի խաչին իր համար միակ դարձան իր արժանի խորհրդանշան է համարում, նշանակում է իսկապես Քրիստոսի խաչին մեջ բաժնավոր գործընթաց կա, որը, ավելի, այս դարի ժամ ու ժամ մարդկանց համար դարձել է անաղաղակ կամ զայրախորհրդանշան։ Եվ ինչպե՛ս նույն առաքյալն է ասում... «Լուսնային մասնավորների համար խաչի արդյունքները հիմարություն է, իսկ մեզ՝ փրկվածների համար Աստծո գործընթաց» (Ա 4որմ, Ա 18)։

Իսկ մի ուրիշ եղանակ ավելացնում է. «Իսկ այժմ, Հիսուս Քրիստոսի միջոցով, դուք, որ մի ժամանակ հեռացած էիք, մերձավորներ եղաք Քրիստոսի արյանը, որովհետեւ ես էմ մեր խաղաղությունը, ես, որ երկուսը մեկ դարձեց, Բա՛վ մեր մարմնի մեջ միջնորդը թեմանությունը, եւ իրա՛մաներով սրված լուսնային ռա՛մների օրենքը ջնջեց, որովհետեւ Իրենով երկուսին դարձրեց մի մարդ եւ խաղաղություն հաստատեց ու իր խաչով հաճեցինք երկուսին մեկ մարմնի մեջ Աստծո հետ, Բա՛վ իր թեմանությունը աստղեցել էր խաչով» (Եփես. Բ 13-16)։

Այսինքն՝ մեղավոր մարդկությունը, որ մի ժամանակ թեմանացած էր Աստծո հետ, հաճություն է գտել Քրիստոսի խաչի միջոցով։ Իսկ թե ի՞նչ է խաչի այդ հաճությունը մարդուն, կարողանք Պողոս առա-

յալի ուղեբեր իռնեմացիներին. «Ասված իր սերը մեր հանդեպ հայտնեց մահով, որ, միջոցով մեղավոր լինեմ, Քրիստոս մեզ համար մեռավ։ Այժմ, որ մեմ արդարացված եմ եւս արյանը, որչա՛փ ես առավել եւս մեղավոր փրկված միտք լինեմ այդ բարկությունից, որովհետեւ, եթե, միջն թեմանի էիմ, հաճվեցինք Աստծո հետ եւս ուր»

դու մահվանը, որչա՛փ ես առավել, երբ արդեն հաճված եմ, փրկված միտք լինեմ եւս կյանքով» (Հռոմ. Ժ 8-10)։

Այսինքն՝ մարդը խաչի վրա Քրիստոսի թափած արյունով իր մեղքերին փափություն է բողոքություն գտավ, ու դրանով իսկ հաճվելով սուրբ Աստծո հետ թե հավիտենական կյանքի խոստումը ստացավ եւ թե Տիրոջ զափի ահեղ դատաստանի բարկությունից փրկվելու հույսը։ Իսկ ուր դատաստան ահեղ ու անաղաղ միտք լինի, դրանում թող ոչ ոք չկատարվի, Բա՛վ գրված է. «Ահա վոր է ընկնել կենդանի Աստծու մեղք» (Եբ. Ժ 31)։

Ուրեմն հավանքով ընդունելով խաչը ընդունում ենք հաշտվել, ընդունելով խաչային ստանում ենք խոստացված հավիտենական կյանքի հույսը։ Ահա թե ինչու առաքյալը համարակալար գրում է հորդորում է. «Եվ ամեն ինչ Աստծոց է, որ հաճեցրեց մեզ իր հետ, Քրիստոսի միջոցով, եւ մեզ զվեց հաճության ղեկավարը։ Բա՛վ Ասված էր, որ Քրիստոսով աշխարհը հաճեցրեց իր հետ եւս հաճվի չառավ մահով մեղքերը ու զվեց մեզ հաճության խոսքը։ Արդ ղեկավարներ ենք Քրիստոսի, որովհետեւ իմեն Ասվածն մեզմով կոչ ուղղեց մեզ աղաչում ենք համուն Քրիստոսի, որ հաճվեք Աստծո հետ» (Բ 4որմ, Բ 18-20)։

Եթե այսպիսից հետո մարդը մեծում կամ անաղաղում է փրկության խաչը, ինչպե՛ս կարող է հաճվել Աստծո հետ, չէ՞ որ ասացինք Քրիստոսի խաչը մեզ նման ընկած է մեղավոր մարդուն մեկնած Աստծո հաճության բազմակն է, եւ խաչով «Ես մեռեց մեզ մեր բոլոր հանցանքները եւ ոչնչացրեց իրա՛մաներով հաստատված այն դատա՛մոհարարը, որ մեր դեմ էր, վերացրեց այն մեղքերից եւ մեղքեց խաչափայտին» (Կող. Բ 14)։ Ուրեմն հաստատված իմանալով, որ մեծելով խաչը մեր հանցանքների համար արված մահվան դատա՛մոհարարության վիճիք մնում է ուժի մեջ, եւ վաղ թե ուժ այն միտք իրագործվի, որովհետեւ դրանով իսկ մեծել ենք խաչային, Բա՛վ այդ խաչով եւ, որ եւս փառավորվեց, ինչպե՛ս երկրորդ է. «Իսկ Հիսուս միայն մեկ մահացարա՛մ մահացրեց մեղքերի մահարձ մեղքերը եւ ու՛նեցինք մեզ հետ մահացրեց մեղքերը մեզ» (Եբ. Ժ 12-13)։ Եվ այդ գործը ոչ այլ ինչ է, Բա՛վ հենց Ինքը Աստծո անաղաղագործ, Միայնիկ Որդին, որի մասին վկայեց Հովհաննես Մկրտիչը ասելով. «Ահա Գառն Աստծո, որ վերացնում է աշխարհի մեղքը» (Հովհ. Ա 29)։

Շարունակությունը էջ 8

**ԼՃԻ ԶՐԵՐԸ ԿԱՐՄՐԵՑԻՆ
ԹՇՆԱՄՈՒ ԱՐՅՈՒՆԻՑ...**

Սկիզբը՝ նախորդ համարում

Արաբական գործասեւում, բացի արաբներից, մեծ թիվ էին կազմում ճաեի յարարիկները, էիմաճիները եւ բաբելացիները։ Թեւամուճեման եւերո Ղուրեբեը մեծամեծ իեխաւանների, Ճախարարոյանը ագաւաների եւ ձեռի սակ ունեցած Ղուրմասաերի հեւ ղիբեր գրաւեց։ Թմ ղուրի մոտ էլեամ վրա եւ ուղւտւմ, որեղ մի լիճ կար Արյան լիճանունը։ Ասեղվել եւ ծամ կացութւոն։ Մոխրամում եւ կուսակկել մի մեծ ղաղթականութւոն Արթաքի։ Չարեխան ու Ակե ղաւառների, Աճիի էլեռակողմերից, Անդուոնից, Չողա էլեռն կողմերի եւ այլ վայրերից։ Բոլորի հոյար հայոց ղուրավարն եւ, որովհեեւ Ղուրգեմի յարության ղեկումն ղաղթականների մեծ բազմութւոնը կոտորածի կեւնարկելը թեւամու կողմից։ Դուրթւոնը ձակասաղակաւ եւ, ուեղբ գեւառնաւախար, եւ Վաստուրականի իեխաւը, համեմայն ղեղա, փորձեց բանակելն Բուրդայի հեւ եւ համաձայնության ղալով իւր հեւ փրկել թե ի ի իեխաւութւոնը եւ թե իաղղութւոնը հասասել երկրամատւոն։ Բանակցութւոնների մեկմեցեւ յա մայրը Վաստուրականի բամբիցը խնդրով իաղղութւոնը հասասել եւ Վաստուրականի իեխաւութւոնը համեմծ Ղուրգեմի հեւ։ Աոտ Մորուոն փոխարեւ։ Դրա փոխարեւ Ղուրգեւ Մորուոնիս խոսատւոն եւ հնազանդել արաբների եւ մարտե արուհի տրուր ու հարկ։

Բուդան արեւելյան կեղծավորությամբ հարգալից ընդունեց Գուրգեն Արծրունու մորը՝ Հռիփսիմե սկնողը, նշանակեց ամենօրյա ռոճիկ եւ խոսափեց կատարել նրա խնդրանքը, սակայն այդ նույն ժամանակ

մալ արաբական զորաբանակն ընդ-
հուով մոտեցավ Գուրգենի դիրքին
և բանակի դրեջ ձավ գեցի սպիհն:
Արաբներին գլխավորում էին Մուհա-
մմ, Տփղիս ֆառափեջ Յուսուփ, Ռա-
հիմի որդի Յուսուփ և էլեյի սեռ
բուլիսեն գորապետները, որոնց միա-
ցել էր լուարսից ամիրա Յաճոնը՝ իր
զորով: Արաբական զորահրամանա-
սարներն աճաճ դեսմաններ ուղա-
կեցին Գուրգենի մոտ՝ առաջարկելով
առանց երկյուղի և ամոթի, առանց
կապակած երեկայանալ իրենց, հաս-
տատել խաղաղություն և Բուլայից
ստանալ Վասուրդուրկանի իշխանու-
թյունը: Իր եղբոր փոխառե՝ Շաշ էլ
չհավատարկ ճարքների փառքը ու-
մեղքը համարաժայտումներին Գուր-
գենը ուժ Երկրայի (Երրուպի), Ռո-
ղոս դեսպան, ուղարկեց զորապետի
մոտ՝ լուարսից առաջարկելու հա-
վաստի՝ «ե, բե» ստալաշիր: Երկրյա-
կրկին հավաստիացումներ ստացավ,
արաբ գորապետները երեցս և բա-
զուն աճաճ երկրվան էին իրենց ա-
սածի ճեմարություն համար և մի-
աժամանակ ամբողջ զորք շարժե-
ցին Գուրգենի դեմ՝ ասելով՝ «Ահա
մեզինք մեզ մոտից զորք, և էլքեր
եմ մեզ մոտ, դու մոլոյմոյես սակավ
կամ թե՛ ավելի մարդկանցով էլ,
համդիմոմն միմյանց»:

Ստեղծվեց վերին աստիճանի
սահմանը և ամրուցեց կազմը։ Կո-
վելու համար ուժերը խլիս փոխ-
ին, ուսիս Գուրգենը, զորիս հրամա-
նատարությունը համեմտելի էր երե-
րդ Սուեզե Աղույունին, որոնց
ներկայապալ արարներին չնայած իր
գլխակիցների զգուշացումներին։
Սինչ զորադեսներին հասնելը, նա-
ցունմ էր արաք կղզնակներից երկու-
սընդ հեռավորությամբ, իսկ արաք-
ները մտածում էին, որ Գուրգենը
ծերեպակալու դեմումն էր հայ գործը

ԿիւսահասՎի, եւ իրենք հեծու-
թյանք հաղթանակ կհանեն:

Կհրակի օրը՝ ժամը երեփն, ա-
րաք հեծյալները մոտեցան Ամբաս-
տերից ավերակներից, փողփողում է-
ին զորացուների դրոշները, լեռը օ-
ջաղապսված էր զորի բազմությանը,
եւ փախսականների ու գաղթա-
կանների բազմությունը հետմուտ էր
զենքի փայլասակումը։ Մարք հեա-
խույզված իրենց զորին՝ սեղեկե-
լան էին հապեր ծամը վիճակի մա-
սին։ Հայկական զորից Արուսեան

իխանը եւ նա հետ եղածները, գի-
տեսիկն յարեալներն կասեալով,
հետեւում ինն արաբական զորի-
ւարժամանը եւ փորձում կռահել
նրանց նոյապակեցին: Եվ երբ արա-
բներն սկսեցին ձի մտել՝ յաղասա-
վելով մարտի, նրանք արագ փոքա-
ցին բանակ, զինավորվեցին եւ
մտոյցներ հեծեան յաղասավեցին
ճակասամարտի: Արդունկերն մե-
սէվ զուրեք Ամրունուն ետեից փո-
ծելով եւ կանգնեցին կուրասան

ծանադարհից: Քաջընթաց ձիու սասկի վրջույնը, գնե՛րի փայլա-
սակունը՝ ի՞նչա՛նցի՛ն հասկացա՛նք՝
ձկնցի՛ն, որ գո՛տկան է ի՛րն հե՛ն-
ելու՝ ուսի՛ք նրկա՛րի երա՛սանալն-
ըր դա՛ռնե՛ք Աղու՛նկե՛նի կողմը՝ Վե-
րադա՛նալով բա՛նակցե՛նի նա՛ն
դե՛նուրե՛ցի՛ն գո՛րի՛ն, որն անա՛ռիկ
դա՛րաղի ղե՛շ իր դա՛սցա՛նա՛նուրթա՛ն
հա՛կ առա՛լ գա՛րդա՛նա՛նուրթա՛ն
Միա՛հասնա՛լով վնո՛ւկա՛ն մա՛րհի:
Միա՛հասնա՛կ զուրե՛նը դա՛սվի:
Քա՛ղնե՛ր ուղա՛րե՛ք Արո՛հե՛նի մե՛ ա-

Հայոց զորավարը համոզվեց, որ կրիվն անխուսափելի է, ուստի իր ունեցած զորքերը մարտակարգով դասավորեց ըստ ազգասոսմերի: Արծուռյաց տոհմից մասնակցում էին Գուրգեն, Վասակ, Պերճ, Մուշեղ,

Սահակ, Աղուսկոյնն է Աւոս, Գնու-
նյաջ տոնիցը Վահան, Շաղոռ, Ա.
դուռնք, Դաւրիկ, Աղուսեւնն է Վա-
ղան, Գաղբիկյան ընտանիքից Աղու-
սեւն, Վասակն է Վահան, Ամասունի-
ներից Մուսեղ, Ասիքն է Սահակ,
Վարազունիներից Սեփա, Ռոսոսն
է Վարազցաւորի, Ընտունիներից
Գեւոր, Հիսն է Սահակ, Ալեւացի-
ներից Վասակ, Կախունիներից
Քարաւակ է Հրահաւ, Անճաւացինե-
րից Դաւրիկ, Գեւոր, Դավիթ, Հա-
սան է Դավիթ իշխաններն ու զո-
րադէսները: Գորգեմն իր հրամանա-
ւարութիւնը տակ կերցրեց ճակատի
ծայր թըր նոյապակ ունեւանով քի-
կուն կանգնել հեռեւագործների զո-
րադէսին, իսկ այ թըր համեմեց Ա.
ռոմանոսն ինչպաւր ինչպաւր:

Խիս շարժեով եւ հանդուգ
հաճախմամբ նման թալիպեցի
մանուն. ճղեխեցն ճալարս եւ փա-
խուսի մասնեցին հակառակորդին:
Ինչոյն հալկասուն է լծովան Մե-
րոնի լոյսմսիչը. նրան գոյուն մե-
լիսադաձայն, լոյսատունսն թեւա-
մուն աղոյծաբար, խղուն, ինչոյն
վարազը մասնուն մեծ մակիւղ ու
լոյսաշողայն: Ամեն մի գինոր, գե-
տի գարկելով ակոյսյանն, անմիջա-
մէն նեկունսն եւ մյուսի ետեւը.
բազմակիսակ նիգալների սասկի
թալտումն, գնեմի փալիջ, սերի
ողողալույց, լարված աղիներն
սուղից, լոյսմսի լոյսեկերակոր
արսահայտությամբ, ինչոյն ամոն
որոշից կայծակ եր ղուս յայսունս
եւ թվուն եր. թե ինչն այրվուն եր
կրակից: Կոիկը շարունակեց մին-
չեւ ժամը սաթը, թեւմանը գարիու
րելի հարված սաջազլ սալով 1800
սլամանոճ չիաճված բազմաթիվ
վիրավորները, գերի ընկածներն ու
սալար:

Շարունակությունը՝ էջ 6

**«ԵՍ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՀԱԿԱՏԱՅՅԱԼՆ ԵՄ ԱՅՆ ԲԱՆԻ, ՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՆ ԻՐ
ՀԱՆՔԱՐԸ ԿՈՒԱՅԼԱՏԱԿԵՑ ՆԻ...»**

Սկիզբը՝ էջ 4

Ինձ հաճախ են հրավիրում զանազան խորհրդակցությունների, ժողովների, միջոցառումների: Ես ամեն անգամ գնում եմ, տեսնում եմ 20, 50, 100 տղամարդ մտածած լուրջ խոստում են այն մասին, թե ինչպես Հայաստանը դուրս րեւեն այս վիճակից: Ողջուներէ ի: Բայց ես ամեն անգամ մտածում եմ, այստեղ տղամարդ, որ չի աշխատում, ո՞ւմ ցամաճ հացն է ուտում: Երբ բոլորս ղէկավար ենք, երբ բոլորս մեփա ենք, երբ բոլորս գաղափարակիր ենք, քաղաքական գործիչներ ենք, հասարակական գործիչներ ենք, աղանդավոր ենք, չգիտեմ է՞լ ինչ ենք, այս երկիրը ո՞վ պետք է կառուցի, այս երկրի հողը ո՞վ պետք է վարի, այս երկրի պատր ո՞վ պետք է շարի, այս երկրի գործը ո՞վ պետք է անի: Սա զարհուրեկ բան է: Ուրիշի համար պարզունակ է, բայց ինձ համար շատ կարեւոր հարց է:

Այն մարդը, որ Երեսնամյա պարուն է, ասենք, 5-րդ, 10-րդ հարկուն եւ անբիվ պահանջներ ունի, բայց ոչինչ չի ստեղծում մտաւժում եւ՝ առավոտ-

տյան այն հացը, որ կերավ,
ո՞ր գյուղացին էր իր համար
ցանել կանաչին, ու շուկայից
գնում է ու զանգատվում, քե-
թանք է. գյուղացին կկիր թանձ
անգամ է մեկ ռեհան աճեցնե-
լու համար կռացել-բարձրացել
արեխ տակ, քրել, մոլախոտի-
մանքրել... Իսկ իր պարզապես
սպառող է, այսինքն՝ ազգը
կամաց-կամաց դառնում է
սպառող, բարիք չստեղծող...

Նույնն էլ աղանդավորությունը: Չարիք է: Եթե չիմանալով են անում՝ ցավ է, եթե իմանալով՝ ողբերգություն է, եթե նպատակասլաց՝ հանցագործություն է, եթե հաստատուն են իրենց դիրքորոշմանը, ապա դա արդեն բռնամտություն է:

Դա միայն հավատի հարց չէ, դրանք քաղաքականացի-
աներ են մեր դեմ: Եվ եթե հա-
մարդը հասկանա, որ այդ ամե-
նի տակ խորը, նեղ քաղաքա-
կան խնդիր է դրված, ապա
այդքան հեշտությամբ չի հարի
սրան-նրան: Կարելի է հաս-
կանալ, որ ամեն իրավիճակում
մենք պիտի կանգնենք մեր Ե-
կեղեցու կողքին: 1700 տարի
հայ մարդը քրիստոնեություն
իդ հետ բերել-հասցրել է այս-
օրվա՞յն: Ո՛հ նրա համար, որ

ծնունդով հայ մեկը դառնա
քրիշնայական, եհովական կամ
չգիտեմ ինչ... Հապա Վարդան
Մամիկոնյանը, մյուսները ին-
չո՞ւ են գոհվել:

- Տեղյակ եմ, որ բեմադրության պատրաստվող «Խոր վերապ» պիեսում մարմնավորելու եք Գրիգոր Լուսավորչին: Բնչպիսի՞ն է Ձեզ ներկայաւորում համաքրիստոնեակա՞մ մեծարձան արժանացած սուրբը:

- Սկզբից եեք ասեմ, որ առողջությունս չի ետրում բեմ բարձրանալու: Բացի այդ, ես ո՞վ եմ, որ ներկայացնեմ Գրիգոր Լուսավորչին: Կամ մարդիկ, պատմական դեմքեր, որոնց ներկայացնելն չես կարող, չես կարող գտնել նա խոսքի, պահվածքի ճշմարտացիությունը:

Առողջության խնդրից բացի, պիեսում նույնպես հարցեր կա-
յին, որոնց պատասխանները
չստացա՞ց. չէի կարող խաղալ:

- Ո՞րն է հավատի շեր-
կերաբ: Կրոնական ապրումը,
հավատը որքան հավաքական
բնույթ ունեն, նույնքան էլ ա-
հադական են:

- Որպես հայ մարդ՝ ես հավատացյալ եմ: Ես հավատում եմ մարդու հոգուն, հավատում եմ, որ մարդը խիղճ ունի: Ին-

քս իմ ներսում ուզում եմ, ձգ-
տում եմ խղճիս հետ հաշտ լի-
նել՝ որքան կարող եմ, որքան
հաշտվում ե ինձ: Այսինքն
կապանքներս կտրած, օդի մեջ
սավառնող, քամու հոսանքի
հետ դեռնողն քեզվող արա-
րած չեմ, սահմաններ, «տարու-
ն» ունեմ, որոնք աշխատում
են յախախտել:

Կյանքում ընդհանրապես հավատարի շատ ավելի դժվար է, քան չհավատարի: Ինչո՞ւ որս ժողովրդին, որ ծայրաստիճան հավատացյալ էր, բոլշևիկները միանգամայն կարողացան կտրել հեղեկցուց, որովհետև հավատը կանոններ ունի, որոնք պետք է հետևել, որոնք պահանջում են որոշակի արգելակումներ: Երբ այդ արգելա-

կումների պահանջը վերացրին. մարդու համար հեշտ դարձավ ապրելը, այլևս պատասխալ մատվության խնդիր չուներ: Ռուսները մի խոսք ունեն. «Աստուծոյ չեն գախենում». մարդկանցից չեն անաչում»: Դիշտ այս իրավիճակն էր: Մարդը, անկատար իրենով, կորնի միջոցով ինքն իրեն գտնում էր, արդեալկոմ էր, բայց եկավ ասովիզմներությունը՝ «ազատությունը», եւ ժողովուրդը

դարձավ մարդորդակա՜ն, որովհետև նա քաղաքում հատուկ է «հեշտ» ապրելուն ձգտելը։ Իսկ չհավատալով ապրելը շա՜տ հեշտ է. ուղիղ էլ չախառնում, հոգիդ չի աշխատում, խիղճդ չի աշխատում։ Հիմա աշխատել է այդ ճանապարհին էլ քրեկ, եւ մարդկությունը գնում է դեպի կործանում, որովհետեւ այլեւս արգելակումները չունի, այլեւս սահմաններ չկան։ Անսահման ազատությունը մարդկանց տանում է դեպի անորոշը։

- Ո՞ր ոլորտում է Ձեր հույսի հատիկը:

- Եթե խոսքը մարդկության մասին է, ապա ես հավատում եմ, որ քի վերջո մա ստիպված կլինի կանգ առնել ու մտածել. քե ղեպի ուր է գնում: Չէ՞ որ եթե մարդու միջից հոգին հանես, ապա մա կվերածվի կենդանու...

Ինչ վերաբերում է մեր ժողովրդին, ապա ես ամենամեծ հավատացյալն եմ այն բանի, որ շատ շուտով շատ դրական փոփոխություններ կլինեն, որ Հայաստանն իր հանճարը կփայլատակեցնի, որ Հայաստանը կծաղկի...

Զրույցը վարեց
ՍԼԼՍ ՍԼՈՅԱՆԸ

ՇՆՈՐՏԱՎՈՐ ԱՄԱՆՈՐ ԵՎ ՄՈՒՐԲԵ ԾՆՈՒՆԴ

Ամեն անգամ, երբ Երկիր մոլորակը մեկ պտույտ է գործում Արեգակի շուրջը, լրանում է մեկ ամբողջ տարի, ու սկսվում նորը: Հինն ամբարվում է մարդկանց հիշողության մեջ ու մնում որպես բարիքի իր բաժինն իրագործած ու կամաց-կամաց մարդկանցից հեռացող ժպտերես մի թռչուն, որ վերջին անգամ թափախարում է թևերն ու...

Եվ ամեն անգամ, երբ հեռանում է հին տարին, ու սկսվում նորը, մեր հոգում կամաց-կամաց վերափոխվում է բարիքի իր բաժինն իրագործած հին մարդը, ու վերածնվում է նորը...

Մեծ է այն պահի վայելքը, երբ հանդիպում եմ անցյալն ու ապագան, անցյալը՝ արդեն հայտնի, ապագան՝ միշտ բարոյ ու նոր սպասումներով լի: Կա՞ առավել լեցուն ու խորհրդավոր ակնբարբ:

Անցավ ես մեկ տարի ու մի ամբողջ դարաշրջան: Առջեւում 21-րդ դարն է: Եվ ամբողջ հայրությունն այն դիմավորում է՝ մեծ տարեկիցի սկիզբն ավել տեղով, 1700 տարի է, որ Հայաստան երկիրը պետականորեն հռչակված է քրիստոնեական:

Լցված նոր սպասումներով, նոր երազներով ու երախտապարտ անցած դարին հավատում ենք, որ այս Ամանորն ու նոր դարը կդառնան առավել հրաշագործ, քան նախորդը: Կհարցնեք՝ իսկ հրաշքերն լինո՞ւմ են: Անշուշտ: Չէ՞ որ ամենամեծ հրաշագործը Արարիչ Աստվածն է, եւ երբ մենք ամբողջ սրտով ու ամբողջ հոգով աղոթում ենք, Նա լսում է մեզ ու իրագործում անհնարին բվացող, բայց բարի բոլոր երազանքները:

ՑՈՒՆԾԱԿ

Տոնածառը մարդկանց հիշողության մեջ մնացած կենաց ծառի խորհրդանշան է: Այն նույն ծառի, որ աճում էր դրախտում: Եվ Ադամն ու Եվան կաճաճեցին այդ ծառի դոճակները ծառակելուն, այսինքն՝ ամենախոնավը, եթե հնազանդ մնային Աստուծոն: Բայց... Նրանք վարկեցին դրախտից, եւ ամենախոնավը դարձավ կենաց ծառը դարձավ հիշողություն ու միջանկյալ երազանք:

Մարդիկ այնքան լուրջ ու լուրջ այդ երազանքն իրականացնել, որ եղեկին մնացեցին կենաց ծառին ու դարձին Ամանորի սոնական ծառ սկզբում Գերմանիայում, հետո գրեթե ամենուր:

Իսկ իրական կենաց ծառը Հիսուս Քրիստոսն է: Նա է կյանքի աղբյուրը: Ուրեմն դրախտային կենաց ծառը մարդկանց վերադարձավ Հիսուս Քրիստոսի ծնունդով: Մարդն առանց Նրա մի օգնության չէր կարող հասնել իր իրականությանը: Եվ երբ մենք եղեկին զարգանում ենք, մոտենում լուսավորում, այդպես վկայում ենք հոգեւոր աճառաւ լույսի մասին, այն լույսի, որով աշխարհը լուսավորվեց Հիսուս Քրիստոսի գալուստով, որ կատարվեց ճիշտ 2001 տարի առաջ:

ՀՈԳՈՒ ԽՈՍՏ

Երբ մոտենում է Նոր տարին, աշխարհի բոլոր մարդիկ յուսահատվում են դիմավորել նրան: Եվ երբ նա գալիս է, ինձ բնական է, որ հենց այդ պահին ինչ-որ կարեւոր բան դիմի կատարվի: Ճիշտ է, երբ նա գալիս է, իր հետ լույս ու խաղաղություն է բերում՝ տոնածառ, լի էր կոնֆետներ, խաղաղ, խաղաղիկներ, լույսեր... Չմեղ ժողովրդն էլ է նրա հետ գալիս, նա էլ է ուրախացնում բոլորին, հասկալալի փոփոխություններ է բերում, փոփոխություններ... Բայց ես էլի սղախում եմ, որ ինչ-որ կարեւոր բան կատարվի, իսկ թե ի՞նչ չգիտեմ... Երեւի կատարվում է, բայց ես այդ մասին չեմ իմանում...

Այնպես կուզենայի, որ բոլոր մարդիկ, որ յուսահատվում են դիմավորել Ամանորը, հավաքվեն միասին, շուրջը-դար ընդհանրապես մի մեծ տոնածառի մոտ, ու այդ տոնածառի լույսերն այնպես լուսավորեն մարդկանց, որ նրանք միանգամայն լույսի ջերմության, այնքան լույսի, որ Նոր տարին դիմավորելուց հետո էլ մնացած բոլոր օրերին այդպես ջերմ լինեն ու ժողովրդ: Այն թե միայն փոփոխություններ են տեսնելիս ժողովրդ, այլ՝ միջոց, մեծերը իրար տեսնելիս էլ ժողովրդ ու միջոց մեկնում բարի երգ երգեն:

Անահիտ Սերոբյան (11 թ.)

ՀԻՍՈՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍՆ ԱՄԵՆԱՄԵՆ ԸՆԾԱՆ Է

Վաղուց, լույսի վաղուց կատարվել է մի բան՝ կարեւոր բան: Մեծ ու բարի, անչափ բարի մի ոգի մարդկանց նկատմամբ է փոփոխել Հիսուսին, որովհետեւ Նա աղոթի մարդկանց հետ, մեծանա ու բոլորին սովորեցնել, թե ինչպես դիմել է մարդիկ առեւ միասին, սիրեն մեծերին ու փոփոխեցին, այնպես սիրեն, որ միջոց ուրախ լինեն, ժողովրդ ու բարի երգեք երգեն: Հիսուս Քրիստոսը մարդկանց ստացած ամենակարեւոր նվերն է:

Բոլորն են սիրում նվերներ ստանալ: Բայց առավել հաճելի է, երբ ինչի ես նվիրում: Չէ՞ որ «նվիրել» նշանակում է սիրել: Ուրեմն այն մեծ ու բարի, անչափ բարի ոգին ինչպես լույսի է սիրում մեզ, որ ընծայել է աշխարհի ամենակարեւոր «նվերը»՝ Հիսուս Քրիստոսին: Ասված ինքն սեր է: Նրա Որդին՝ Հիսուս Քրիստոսն Ասված, մարմնացած սերն է, որ աղոթում է ամենուր՝ երկրի վրա, երկնում, մարդկանց սրտերում:

«Ամանոր»

«ՄԻՐՈՒ ՄՈԼՈՐԱԿ» հարցը

Ի՞նչ կանեիր, եթե Ձմեռ պապիկի օգնականը լիներ:

Ես այնպես կանեի, որ աշխարհի բոլոր երեխաները գոյ լինեին Ձմեռ ժողովրդից եւ երախտալուստ: Աստուծոն: Ես ամեն ինչ կանեի, որ իմ ազգը սրբությամբ տոնէ նոր դարի կարեւոր հոբելանսը՝ Բրիտանիայում 1700-ամյակը: Կմաղթեի բոլոր երեխաներին, որ հավատան Ձմեռ ժողովրդի ու սիրեն Աստուծոն:

Դանիել Պետրոսյան (9 թ.)

Ես առաջին հերթին կայցեի այն երեխաներին, ովքեր ջերմության ու զուրգուրանի կարի ունեն: Շա՛հ կուզենայի ուրախացնել բոլոր իմ կամեցող երեխաներին:

Ասելան Նավասարդյան (10 թ.)

Ես գեղեցիկ անակնկալներ կմատուցեի մանկաների ու անաղաղիվ ընտանիքների երեխաներին: Այնպես կանեի, որ ամենազոր Հիսուս Քրիստոսը լսեր իմ ծայրն ու կյանքն այնպես փոփոխեի, որ ոչ մի երեխա չզրկվեր իր ծնողներից, որ աշխարհի բոլոր մարդիկ երջանիկ լինեին:

Վահագն Սիրյան (10 թ.)

«Էլիսա»՝ հեղինակային դր.

Ոչ միայն մանուկներին նվերներ կբաժանեի, այլեւ՝ բոլորին, որովհետեւ բոլոր մարդիկ ուրախ ու աշխույժ լինեն:

Լիլիթ Պողոսյան (12 թ.)

Ես բոլոր երեխաներին առողջություն կբաժանեի, երջանկություն, անամոլ երկիր, իսկ մեծերին՝ միմյանց սիրելու, հասկանալու կարողություն:

Սոսե Մարտիրոսյան (12 թ.)

Աշխարհի բոլոր գեները խաղաղիկներ կդարձնեի ու կբաժանեի բոլոր երեխաներին:

Վիկտորյա Տերտրյան (13 թ.)

Այնպես կանեի, որ ոչ մի բացած ու անտուն բալիկ չլիներ:

Էլիզա Ավագյան (12 թ.)

Կօչեի ամբողջ աշխարհում ու բարի գործեր կկատարեի:

Տաթևիկ Ավագյան (12 թ.)

Լիլիթ Մարտիրոսյան անվ. թիվ 19 դր.

ԶՄԵՐ ՊԵՐԻՈԴ

Իրականում նա եղել է Տեր Աստուծոն լույսի սրբուհ, սրբալույս մի մարդ՝ Լիլիթ Պողոսյան: Աղբյուր է 4-րդ դարում: Իր ամբողջ կյանքի ընթացքում այնքան լույս էր արձակում, որ զորեղ, որ Մանգեղազոր մակառույթն է ստացել: Սուրբ Լիլիթ Պողոսյանը լույսի բարիք է, միջոց օգնում է բոլորին, հասկալալի մանուկներին ու երջանկներին: Նա համընդհանուր է իր առաջածեղծությանը:

Սիրում է անակնկալ նվերներ մատուցել:

Նա Աստուծոն ամենախաղաղագույն ուղեգրիներից էր եւ իր ուսուցչի՝ բոլորիս ուսուցչի ու Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի լուսավորող կատարում էր սրտերն:

Սուրբ Լիլիթ Պողոսյանը իսկական «Ձմեռ ժողովրդ» է: Լուսիններն նրա անունը հնչում էր «Մանգեղա Նիդուստ»: Ամերիկացիները նրան անվանեցին «Մանգեղա Կալուստ»: Գերմանացիները նրան կոչում են «Մանգեղա Բուրգ», իսկ Ֆրանսիայում՝ «Պապա Նոյել»:

Սուրբ Լիլիթ Պողոսյանի համբավը տարածվել է բոլոր Բրիտանիայի ազգերի շրջանում:

«Ձյունանուշիկ»

ԴԵ, ԳԵՆՏ ԵՐԻ, ԵՐԲ ՏՈՐԻ

Ասա՛ ինչո՞ւ, Նոր տարի, Այսպես ուր-ուր ես գալիս, Մեծ կարոտով, անհամբեր Քեզ եմ սղախում. բարին բեր:

Ուրախացրո՞ւ մեզ կրկին, Մի ի՞նչ հեփաք տո՛ւր կյանքին: Դե, լույս արի, Նոր տարի, Զո գալուստը միջոց բարի:

Արի՞հեն Դազարյան (14 թ.)

Բ. երեսան

ՅՈՒՐԻ ՍՆԱԿՅԱՆ ԲԻՆԱԿԱՆԱԳԻՐ

Թեկուզ օրը դառնա տարի, իսկ տարին էլ դառնա դար, Զի ալարի երբեք բարին Բարին փնտել անդադար:

Կերի գերին մնաց գերը, Գերը կերին մնաց գերի: Ինչ ուր բերին՝ կերավ գերը, Կերավ մեկուն ինչ չերին...

WU

Սկիզբը էջ 4

Այժմ մեր ընտրությունից է կախված. որդես խաչի թեմանիններ Քրիստոսի ոսփ
սակ լիսի կոխկրկնե՞նք, թե՞ Նրա հեճ
հավիտենական կյանք վայելենք:

Իսկ երբ ծեցնից ոման՝ հաղցնեն, քն
հնչյուն հաւսովն Աստօն հեծ, նրան զու-
սախալանն Յովհաննան առաքյալի խոս-
եւորվ *«Իսկ երբ լոյսից ել յայտն
լայտուն, ինչոյն ու Ռոմի և լոյսի
մէջ, հաղորդութան մէջ են լի-
նում սփյանց հեծ, եւ Եւր Ռ-
դու Դիսուսի աղօսել մաւրում է
մէջ անն մեղիդ: Երբ ասնն
«Սեն ոչ մի մեղ չունեն», մեզ
մէջ են խաբում, եւ ծծաւորս-
րոյւն չկա մեր մէջ: Իսկ երբ
խոսովանեն մեր մեղիւր, հա-
վաւարիւմ է Եւ եւ աղար մեր
մեղիւր մէջ յերեւել եւ մաւրել
համար մէջ անն անիւրաւորու-
նից» (Ա Յովհ, Ա 7-9):*

Այսինքն Յովհաննես առա-
խյան մեզ մահկանացու մարդ-
կանց, հայրաբար խառնում է, որ
բոլորս են մեղավոր, բայց մեղի
զիջակությունը, զգուշավոր խոս-
տովանությունն ու հավասք Աս-
ծո Որդւ Յիսուս Բրիստոս մա-
շար ու սրբարար աղյան հանդէլ բա-
լարաբ լայանք է, որ մեր բոլոր գործան
մեղերին թողություն սաանան է դա-
նոլ իսկ հաւսգված կիինքն մեր Տէր Աս-
ծո ին:

Եվ մի քե մեր առօրյա կյանքի օրինակներն այդ չեն բացահայտում: Երբ զավակը մեղանջում է ծնողի համդեղ, նրանց միջև կարծես մեղքի անցեսանելի

դասնեւ է գոյանում, որը խանգարում է ծնող-զավակ ճիշե հարաբերութիւնը: Եվ ծնողը, չնայած, իր ներման զգաստասկանութիւնը, չի կարողանում ծնողական իր ողջ սերն ու զուգրդամբը ցուցաբերել, որովհետեւ որդւ կասարած մեղրի սառցե յասնեւի նման արգել է հանդիսանում, ու նա ամեն օր սղատում է, որ որդին զոյգ ի կասարած տղայի համար

ու գա' խոստովանելով ներում խնդրի, եւ ծնողը դատարան է ուղարկւոյալն ներում շնորհելու: Ինչո՞ւ. որովհետեւ ծնողն ասում է կատարած մեղքը, բայց սիրում է որդուն:

Եվ Ամառակ որդու առակը (Դուկ. ԺԵ 11-32) մեզ հենց այդ է սովորեցնում, որ մեր բոլորի երկնավոր Հայրը նույնպես ամեն օր էր մոլորված ու մեղավոր որդիներ:

րի դարձին է սղախում, որդեսգի մեզ ներելով ու Իր հեժ հաւեցնելով՝ նորից մեր վրաժամ որդիական իրավունքը վերականգնի: Ինչոյեւ եւ հաստատու է Յովհաննէս ավետարանիչը. «Տեսէր իմոյիցիս սեր շնորհեց մեզ չայրը, որդեսգի մանկոյվնէր Աստուծո որդիներ...» (Ա Յովհ. Գ 1): Իսկապէս. Աստված սեր է եւ այլ երկնային սերը երկրի վրա ամպագուցվեց Քրիստոսի խաչով:

Իսկ Հայաստան ա-
խարհով մեկ սփռվա-
նաչեմն ու խաչաբեր-
նի՞րն մեր ազգի եւ Աստծ-
միջե եղան հաւատւոյան
ուխի յեաններ չեն, որ
վայրենաբար, հեթանոս,
բարբարոս, այլակրոն ու
կոմունիստ բոլոր ազգերի
համար ասելոյթյան, իսկ
մեզ համար փրկութեան
նշան դարձան: Երանի՜
հենց ուժով իրեցիք մեր
հողին ու մարմնին, բայց
Քրիստոսին խաչով դավա-
նող հայի հողին մնաց
անդաւրեւի: Եվ դրա ա-
ղաղայոցն այն է, որ ռա-
զազներ աշխարհի համար
մնացին՝ քրիստոսաւոր

բայան հուռե թե Բաղեգի եւ թե Երկրի վրա
չբողոքեցով եւ ոչ մի հեփ, իսկ ապա խա-
չին ու խաչաչմիղդ դավաճանող ազգս հայոց
վա թե իր տուրք Էքմիածնով եւ թե իր
լեզվով ու թագմիդարյան մեակույթով:
Ու ոչ միայն կա՛, այլեւ կսման մինչեւ օր
Տիրոջ Հիսուս Քրիստոսի երկուրդ ու ա-
հեղ գալուստը. «Հիւ Աստուած ընդ մեզ Եւ:
Սեփուծա՛ն ՔԱՐԱՅԻՆՆԵՐՆԵՐ:

ՏԱՐԵՄԱՆՏԻ ՅԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արդեն երկու հազար արհ է, ինչ ողջ իրստյանս աշխարհը հանդիսալ վարդաթե ճուռն է իր ճիմխալան տննեից մեկը՝ Ասվաճառայանությունը։ Երկու հազար արհ... եվ ամեն արեւմտեւի ի լուր աշխարհի հնչուռն է հրեւսակների Ալէշխը. «Փառք Աստուն» բարձուններուն, եւ երկրի վրա խաղաղությունը՝ եւ հաճունքը՝ մարդկայան մեջ» (Ղուկ, Բ 14)։ Այս մակ տողով հրեւսակները մեկ կանխադաշն ծանուցում են, թե ինչու ծնվեց Քրիստոսը, ինչու աշխարհ եկավ։ Եկավ, որդեսալ իր երկային կյանակով փառաշուրի իր Հորը՝ Աստուն, քանզի իմեն է Աստուն Փառքը։ Եկավ, որդեսալ իր անճանաղոտութամը մարդկայան հացեսցը Աստն հեւ, քանզի իմեն է Աստուն Խաղաղությունը։ Եկավ, որդեսալ իր Մարմնի եւ Արյան Պատաշաճամբ միավոր մարդկայան եւ այդ հախախախտությունը կոչի եկեղեցի, ուր լեցն է հաճություն տիրի մարդկայան միջեւ, քանզի իմեն է Աստուն Սնուն ու նորարությունը։ Եվ վերջապէս՝ որդեսալ մեկ տվորեցնի, որ մեր երկային լուսնիդաշնութամը արհիներդ լեցն է անցնեն գոհությամբ եւ Աստուն փառաբանելով. մեր այս կարանեստ կյանքը, մեր այս երջանի ու դժբախտ օրերը լեցն է անցկացնեն խաղաղությամբ, հաճությամբ՝ Աստուն եւ միմյանք աղջի լիիկելով խոնհար, Աստուն եւ միմյանք նկատմամբ սեր տալելով։ Այս է բովանդակում հրեւսակների երկային ուղեճը, որ հնչեց այն հեռավոր ու հրաշալի գիշերը, երբ մոգոն ու հովիվները շաղաղում էին Քեթրեկեն՝ տեսնելու եւ երկրպագելու նորածին Մանկանը՝ մարդացալ Քրիշիւ։

Սեն պաթ կրկին Յիսուս Զիսուս-
ի հրաժ Ծնունդի նախաբանին ենթ.
Կրկին հիշում է երկնային Բարի-
նուրը. «Փառք Աստուծո՛ւ բարձունքնե-
նում, եւ երկրի վրա՝ խաղաղություն»,
ու հաճություն՝ մարդկանց մէջ»։ Կր-
կն զառահանսվում են նեղել Աս-
տածախայսնութեան սեմնէի շնոր։

Ե՛կ կրկին, հավաքված եկեղեցում, կլսեմք. «Աստուած ծնաւ եւ յայսնեցաւ» եւ միաբերան ու միասիրտ կարձագանքենք. «Օրհնեալ է յայսնութիւնը Քրիստոսի»:

Իսկ մինչ այդ մենք կենսեմք Ամա-
նորի սեղանի շուրջ: Եվ երբ հիշեն
կենդեգիներ ազդարարող զանգերը,
կքարճացնենք մեր բաժակները, որ-
դեղսգի ընդհակադրւթա՛մք ծանա-
թա՛րենք անցնող մեր քարի մաղթա-
նով դիմապո՛րենք մոր արհիւն: Լազի
սղաւառներով կարկէմք որսախոյսթա՛մ,
կլսասպէ՛նք մէ կերպէ՛ն, ինչո՛քես ճաւե
կիկե՛նք անցնող հին արհիւն՝ համրա-
զումարի բերելով մեր արածն ու չա-
րա՛ծը, զժամն ու արնիկիւն:

Այն, կուրսիանման էր մեծի է ու-
րախ լինե՞նք: Սակայն մեր ուրախու-
թյունը չղեկ է վերածվի խաթմանի-
քի, մեր խոստերը չղեկ է լինեն դա-
սարկ ու ինքնագով, մեր սեղանները
չղեկ է վերածվեն գեխ կերուխուսի,
եւ մեր երգերը չղեկ է հնչեն աղմուկ
ու ժխտաձայն: Ինքնամոռացույն
չղեկ է լինի: Որովհետեւ սարեմուն է
Որովհետեւ մաշիք խորհրդակց է: Ո-
րովհետեւ հինը անցել, եւ Լոռն է գա-
լի: Որովհետեւ երկնայամարտն ռո-
դարձակել է Բեթղեմեյան Սաղո: Ո-
րովհետեւ մեր դուռը մեղամաճք բա-
լալուն են, եւ մեզ կարող են չլսել,
հանգի մեր սան ղոճերը ժամգոտել են
աշխարհի բերած ամճերից ու փա-
նուց...

Լսեմ, ականջ դնեմ հեռվից եկող
հուռիկ փայլերի: Զիտու Մամուկու է,
որ ամեն սարժմանիս գալիս եմ կանգ
նում է մեր սան դռների, մեր ursh,
ցավո՛ր, փակ դռների առջև: Գալիս
կանգնում է, մեղմորեն բախում է
ստոնաճաթաբ տալառում՝ կլեւ՞մ
արդո՛ր եր թալոցը, կբացե՛մ արդո՛ր
մեր գոց դռները. չե՛ր որ ինքն ասելի
լուծի, չե՛ր որ հենց այնպես չի եկել
մեզ մո՛տ:

Լսենք, ականջ դնենք այս մեղմ
բախտոցին:

րում չկրկնվի հին, լավ հին լուսնա-
նությունը: «Ունեամոխիսն ունեայն-
թեանցն»: Որոնեպի կրկին չանճեմ
այս աշխարհի հոգեցուցիչ շուրջա-
րի մեջ: Որոնեպ կրկին իմնամոռաց
չվազեմ ամեօրայ անկն հոգեպի
հետեւից, մոլորաբար մեզ առաջնորդ
չլնմեսք Եւսի եւ օգուս կոչված ղիծի
կապախան: Որոնեպի կրկին չդարա-
ւեն սով ու կեծծիով, համուս բա-
րեկեցիկ կյանքի չեկրկազենք չա-
մամուսեմ, չխմեսք արդարություն
ու երջանկություն այնեղ, ուր դրան
չկան:

Այլադեպ մենք կհոգնենք, մի օր
վայր կընկնենք...

Այդպես չոտե՛ք է լինի: Չի կարող այդպես լինել: Որովհետե՛ս... Յիսուս Քրիստոս է ծնվել: Որովհետե՛ս մեր խեղճագուր վազգի դաժան օրջանը ձեղճվաժմ է սկել: Որովհետե՛ս համայն սիեղեղեղ սարածվում է Քարի Լուրը. «Ահա ձեզ մեծ ուրախություն են աղեկում, որք ամբողջ ժողովրդին կլի-կի, որովհետե՛ս այսու... ձեզ համար ծնվել է Քրիստո՛ս» (Դովկ. Բ 10-11):

Եկել է Զիսուսը, այստեղ է արեւն,
այստեղ մեր կողմն: Քախսում է դուռը
ու մեզ մայն աչխի: «Եկե՛ք իմ մոտ,
զոդոր հողմանծերդ ու բեռնալորվա՜ծ-
ներդ, եւ ես ձեզ կհամբասացնեմ: Իմ
նուօր ձեզ վրա վերցրել եւ սովորեցել
հմմնից, որ հեզ եմ եւ խոնարհ, եւ
ձեզ համար հանգիստ մոխի գտնել,
ո-ղկոյեցեալ իմ լուծը փառք է, եւ իմ բե-
րը՝ բթեպն» (Մատթ. ԺԷ 28-30): Ա-
յաճաջաւոր լինեմ այս փառք կան-
գի: Ավաճառաւոր լինեմ մեր խոնարհ
Քրիշիւ: Եկե՛ք այս սարեմնօրից բա-
նեմ մեր սահ դռները, մեր սրիշ դռնե-
րը: Եկե՛ք երկուդաճոճներ մերս հրաժի-
կեմ Աստվածամակնա՛րը, եւ մեր աւ-
րը, մեր սրեւորն իրաւեց կթագալու-
նեւ աստվածային մերն ու խաղաղու-
յունը, այն, ինչ մենք մաղթել էինք ի-
ար տուր սարգա շեմի՛ն: Եկե՛ք բացե՛ք
մեր սան ոռները...

Սիրանուհ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ԽՈՐՐՈՒՄՆԵՐ ԹԹՉՈՒՆՆԵՐ ԱՔԱՂԱՂ

Չգոնության, փառության, արիության, նախա-
զգացումի, հուսալիության, արելի եւ հոգեւոր վե-
րագարքոյնի խորհրդանիշ: Անաղաղի այս հասկա-
նիները լայն ապրելի վաղ ժամանակէն են տարածու
հել, ան նրան քննուր փորձութիւնը, ինքնաբա-
ւոյթիւնն ու տփանը:

Ամաղայի ամենորիբէ հիմնականում աղերսվում է այգաբաղի, արեւի, ծաղող լույսի եւ: Չինաստանում աղաղալի կարծի կասարը խորհրդանշում է վերջալոյսն ու աւուրը, իսկ «աւաղալ» բառն ընդհանրապէս դարձել է «բարեհաջող նակասաղ-րի» հոմանիշ: Կարմիր աւաղաղը հեռացնում է ճնից հրեղիի հալմանկանվորւթլոյն, իսկ սպիտակը՝ ուրվկանմաններէ: Այստեղ կարող են աւաղաղներ զոհաբերել, սակայն որդեւ Պաշտամունքի առար-կան չեն ունում: Աւաղաղը համարվում է չինական հինգ առաքնութիւնների խորհրդանշը. Պաշտաւա-նում՝ արեմադասկութիւյան, խաղաղ ժամանակներ-ում՝ բարեխաւաթիւյան, հաջութիւյան, հուսալիութիւյան եւ մեծահոգութիւնի (վերջինս աւաղալի այն հաս-կութիւյան շնորհիւ, որ գտած կերը նախ օսլիս է հալւերիւ, ապա վերցնւմ նոր միայն ունում հինը): Կենդանի աւաղաղը կամ նա Պաշկերը կիրառում են բաղնում ծեսի ժամանակ՝ որդեւ չար հեռաց-նող թախիման:

Անդադադ իսրբ թոշնոն է համարվում ճաղոնհայում: Այդ խոյ զաճանադո՞ւմ նրան սրված է սինհոսական ճաճարննուն ազաճ արցուն իրավունք: Նրան զաճվի է ճոհրիված հաճաճաջալներին հրաճիրելու հաղոթի, այնքես, ինչոքես մի աճաճաճ Ամաճեսաճ աաճալճոճունի է կաճնոյում արաճնաճալի, ուր հաճ րաճնցում էր իր յոյսը: Բողոչիցանում աաճադալը մարնաճալվում է զգաճաճան զննալթուն էս հաճնգիսաճում է աճն երեճ խոհրդաճաճական կենդաճններից մեկը (խոհր, օճի կոթիքին), որոն ուղեկցում էն մարդուն ճննոյան ու մաճիվաճ աաճիերի:

Անդադրել երկրորդական է նաեւ իսկամուն. նա համարվում է հենց այն հսկա թռչունը, որին Մուհամեդը ցեսել է դրախտի առաքին երկնքում, որտեղից նա ծայն է սկել, թե այստեղ ոչ թե Ասսվածն է, այլ Մուհամեդը:

Արեւմտյան արվեստում առաջադրը կարող է անձնավորել տպասանը, իսկ Իրանցիներակն՝ մաշկալույծն ու առաջադրը խորհրդանշում է իրմանկալուն ողջակամը: Նա հանդիսանում է լույսի եւ վերադարձնի, ինդունը՝ զգիւթութանը հակադրվող ուժի խորհրդանիշը: Եկեղեցիները՝ առաջադրի լուսկերով հոգնությունները չարի նկատմամբ զգոնության խորհուրդ ունեն:

Ամաղաղին վերագրված այդ արեւային դափողա-
նիշ խորհրդանշանը գալիս է դեռեւս հնագույն ժա-
մանակներից: Հին խիստ տարածված էր Բաճալոր
Արեւելում: Հին հունական մեակույթում ամաղաղը
հանդիսանում էր մի շարք ստակածների ունեւոր:

Ամառադր կելսական եւ հյուսիսարեւմտյան ավանդույթներուն համարվել է անդրօրինական աշխարհի լրաբեր:

Ախալաքը Ֆրանսիայի խորհրդանիշն է դարձել շնորհիվ լաշինական «գալլուս» բառի, որը միաժամանակ նշանակում է ե՛լ անաղաղ, ե՛լ գալլ (գաղիացի-Ֆրանսիայի բնակիչների դասական անունը):

Քրիստոնեության մեջ ամադադն այն թռչունն է, որն իր կանչով հազվեց Պետրոսի երեխաներին։ Այդ ժամանակով էլ ամադադն դարձավ նաև Պետրոս առաքյալի խորհրդանիշը, իսկ Պետրոս առաքյալն էլ իր հերթին՝ ժամագրոմբերի։ Ամադադն նաև Չովիկանենց Սկրչի խաչքարանիցն է։

Հայ եկեղեցու խորանների մեկնություններում ամառադը համարվում է արեածագի, լույս առավոտի խորհրդանիշ, ինչդեռ նաև մարգարեների և առաքյալների, որոնք վաղորդ խոսեցին Ճմարիտ Լույսի ծագման մասին:

ՔՐԻՍՏՈՆՅԱ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Կրոնական, մշակութային, լրատվական երկաթաբաթեր

Հիմնադիր՝ Սայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին
Հրատարակիչ՝ Ս. Էջմիածնի Քրիստոնեական
ուսանարանից Ե. Բարսեղյան

Գլխավոր խմբագիր՝ Աստղիկ Սահմբուլյան

Գրանցման վկայական՝ 624
Խմբագրության հասցեն՝ ֆ. Վաղարշապատ, Ս. Գայանե

Եկեղեցի, Քրիստոնեական
դաստիարակության եւ
հարգանքի օրերն

հեռախոս՝ (0+31) 56780
Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի տղարան

Usnr. t smwqr. 29. 12. 2000 p.
Smawfufgubn' 2500 Obfn' 50 pruwf:

